

5. Софій Н. З., Найда Ю. М. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти. *Інклюзивна школа: особливості організації та управління* : навч.-метод. посіб. Київ, 2007. 128 с.

Самсонюк Тетяна – студентка 4 курсу факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: навчання української літератури дітей в інклюзивному класі.

Науковий керівник – старший викладач Пойда О. А.

Уляна Скрипник

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ОБРАЗНОЇ УНІКАЛЬНОСТІ МОДЕРНІСТСЬКОЇ ПОЕЗІЇ ПАВЛА ТИЧИНИ В ШКОЛІ

Постановка та актуальність теми дослідження. Павло Тичина – одна з найяскравіших постатей літературного процесу 20-х років ХХ століття. Він парадоксальний, унікальний у своїй мистецькій чутливості. Чи не основною проблемою стала стильова домінанта ранньої поезії поета, у якій вирізняється не просто екзотична образність, а її фонетична організація, унікальний звукопис, що не був досліджений ґрунтовно. Це й спонукає нас до обсервації. Проблема унікальності кларнетичного ліризму, образної унікальності Павла Тичини в шкільній інтерпретації не висвітлена, що і є **метою** нашої розвідки. Серед **завдань** статті – дослідити можливості образності поезії Павла Тичини, ілюструючи на тлі дидактичного дискурсу. **Об’єктом** дослідження є поезія збірок, належних до першого періоду творчості мистця. **Предмет дослідження** – форми образів ранньої поезії Павла Тичини.

Стан дослідження проблеми. Тичинина поетична спадщина цікавить таких дослідників, як Г. Баран [1], Т. Беценко, [2], О. Мошка [5] та ін. Проблемою індивідуального стилю займалися відомі вчені, методисти

О. Білецький, Ю. Ковалів, Ю. Кузнецов, Л. Мірошніченко, Т. Гундорова, С. Жила, А. Ситченко, Г. Токмань, Л. Рудницька та інші [3, с. 16]. Дуже слушно й важливо, як образність і кларнетична манера поета вплинула на сучасне ліричне письмо, що дослідила І. Зелененька у своїх розвідках про постмодерністську [5, с. 237–238; 4, с. 35–36] й післяпостмодерністську [6, с. 188–189], виходячи з модерністського канону [7, с. 16–17] поезію.

Виклад основного матеріалу. Не просто самобутнім явищем в історії української літератури виступає постать Павла Тичини, його поетична спадщина має бути вписана вчителями серед геніальних постатей світу. У шкільному курсі української літератури частина монографічних тем завершується вивченням індивідуального стилю письменника, але, на жаль, словесники досі не розуміють, з якою глибиною мають справу. Для осягнення змісту кларнетичних творів необхідно усвідомити вповні добу й на її фоні творчу індивідуальність митця, його авторську трагедію. Найпоширенішим у літературознавчій науці залишається розуміння стилю як індивідуальної творчої манери окремого письменника, його мистецького таланту, неповторності [3, с. 16].

У тематиці, образності, системі ліричних форм проявляється світобачення та світосприйняття митця. Навіть якщо різні автори будуть змальовувати одні й ті самі події або одну й ту саму ситуацію, то тексти не будуть схожими, тому що там будуть різні способи типізації та різні підходи.

Неодноразово в українських школах стається так, що уроки української літератури, на яких учні повинні вивчати індивідуальний стиль того чи іншого поета, продумані не на всі сто відсотків. Сформовані вчителем завдання не скеровують увагу школярів на головні аспекти, які окреслюють митецький почерк. Унаслідок цього робота над складанням плану уроку з індивідуального стилю письменника вимагає концентрації уваги дітей щодо того, що є характерним і важливим у творчості митця. Тобто перед вчителем стоїть завдання – прослідкувати за головними темами та проблемами, які хвилювали автора, улюблені його жанри й образи, способи та засоби їх творення, особливості мови й інші чинники, що стосуються ідіостилу письменника.

Більшість українських літературознавців доводять, що індивідуальний стиль майстра слова займає найвищу ланку в художній довершеності. Цієї ланки досягають не всі митці, тому й не всі письменники можуть похвалитися своїм власним ідіостилем. Якщо перечитувати ранні твори Павла Тичини, то в них чітко виражається його індивідуальний стиль, хоча ці вірші впродовж творчості митця зазнавали окремих змін.

Для того, аби вчителеві краще та легше було пояснити учням усі тонкощі індивідуального стилю Павла Тичини, то на початку вивчення поетичної спадщини поета словеснику потрібно дати такі завдання школярам, які вони б змогли виконати під час аналізу окремих текстів автора. В цей час педагог має звернути увагу учнів, наприклад, на такі проблеми: неологізми як форми досягнення експериментальності в поезії Тичини; багатство строфічної та ритмічної будови; образи-екзоти в художньому мовленні поета; зв'язок народної пісні з віршами митця; народнопоетична основа праць автора та інші.

Варто акцентувати увагу школярів на такі поезії Тичини, як «О панно Інно, панно Інно» та «Ви знаєте, як липа шелестить...» [9]. Ці вірші є символом яскравої інтимної лірики митця, мають особливий індивідуальний почерк письменника. Разом з тим ці тексти стали народними українськими романсами, а також їх часто можна почути з уст сучасних українських співаків.

Учням, які вивчають творчий доробок Тичини, необхідно знати про пейзажні мініатюри поета. Доцільно акцентувати на тому, що ці мініатюри мають багато спільного з короткометражними фільмами, тому що в них ми можемо спостерігати за постійним рухом і безперервними змінами. Прикладом цього виступає поезія «Гаї шумлять», у ній майстер слова описує рух маленьких хмаринок, пташку, яка насолоджується красою навколишнього світу так само, як і Тичинина душа, та мініатюрний гай.

Школярі мають взяти до уваги автентичні виражально-зображувальні лінгвістичні засоби творчості Павла Тичини. До них належать оформлення звуків, тропи, поетичні фігури, віршова форма та інші. У його віршах зустрічаються оригінальні композиційні варіації, метричні та строфічні

побудови, форма вислову. Наприклад, за шкільною програмою в 11 класі вивчається поезія «Арфами, арфами...». Весна в цьому вірші на перший погляд стандартно персоніфікована й зображена у вигляді молодої дівчини, але сама поезія відрізняється від віршів інших митців. Тут весна нібито озвучена, наповнена різними кольорами. Павло Тичина використовує такий художній засіб, як антитезу, що не часто зустрічається у віршах: «Сміх буде, плач буде Перламутровий...» [9, с. 17–18]. Письменник чималу увагу приділяв звуковій інструментовці своїх поезій (звуконаслідування, рима, ритм, асонанси, звукові повтори та ін.), тому що він з ранніх років освоїв ази музичної освіти, був геніальним музикантом.

Коли учні за шкільною програмою будуть вивчати такі вірші, як «Подивилась ясно...», «Ви знаєте, як липа шелестить...», «Арфами, арфами...», «О панно Інно, панно Інно...» [9], важливо зрозуміти найвиразніші випадки звукового удосконалення. Разом з тим потрібно визначити ритмо-мелодійну та змістову важливість поезій, акцентувати увагу на віршових розмірах, які використав Тичина, та на різнобарвній ритміці. У своїй творчості автор апелює до силабо-тонічної системи та тонічного віршування.

Отже, ми можемо сказати, що вивчення у школі індивідуального стилю будь-якого письменника є надзвичайно важливим, і вчитель не має права оминати його вивчення. На жаль, шкільна програма не виділяє окремих годин для вивчення ідіостилу поетів, але словесник повинен виділити деякий час для цього, тому що коли учні розуміються на цьому, тоді їм легше сприймаються твори й вони їх краще аналізують. Це дозволить школярам ліпше підготуватись до уроків з української літератури, а також до зовнішнього незалежного оцінювання, що містить багато завдань за творами різних авторів.

Література

1. Баран Г. В., Баран І. М. Лексика збірки Павла Тичини «Соняшні кларнети». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». Острог : Вид-во НаУОА, 2017. Вип. 68. С. 22–27.

2. Беценко Т. «Навколо – дзвонні звуки ...» (Звукоповтори в поезії Павла Тичини). *Культура слова*. 2016. Вип. 84. С. 56–65.

3. Беценко Т. П. Художньо-виражальні прикмети фонічної організації поетичної мови П. Тичини. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія : зб. наук. праць. 2017. № 29. Т. 1. С. 4–7.

4. Зелененька І. А. Катерина Девдера. «*Інверсія серця*» – із покоління двотисячників : Хрестоматія зі сучасної молодшої української літератури. / Упоряд., вступна стаття, біографічні та літературно-критичні статті Ірини Зелененької. Вінниця : ТП «Едельвейс і К», 2016. С. 35–36.

5. Зелененька І. А. Сергій Шкабара. *Подільські Божичі* : посібник-хрестоматія із вивчення подільської поезії останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. / Наукові статті, коментарі та уклад. І. А. Зелененької. Вінниця : ТОВ «Твори», 2019. С. 237–238.

6. Зелененька І. А. Химерна муза поета Віктора Крупки у контексті сучасної філологічної поезії Поділля. *Святослав Караванський. Борець за волю, борець за мову* : Матеріали наук.-краєзнавчої конф., 8 груд. 2020 р. Житомир, 2020. С. 188–196.

7. Зелененька І. А. Художній ідеал у розумінні Миколи Євшана. *Постать Миколи Євшана в контексті розвитку українського модернізму* : зб. наук. праць. Вінниця : ТОВ «Твори», 2019. Вип. 6. С. 16–22.

8. Мошка О. О. Музичність як основа стильового синтезу ранньої поезії Павла Тичини (на прикладі «Замість сонетів і октав»). *Наукові записки. Національний ун-т «Києво-Могилянська академія*. Київ, 2002. Т. 20. Ч. 1. С. 21–25.

9. Тичина П. Твори. Київ : Молодь, 1996. 287 с.

Скрипник Уляна – студентка 3 курсу факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: сонячний кларнетизм як модерністський напрям у поезії ХХ століття в методичній площині.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, старший викладач Зелененька І. А.

Оксана Сліпко

**СТВОРЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У WORDWALL
ДЛЯ УРОКІВ ЛІТЕРАТУРИ
(НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ПОЕЗІЙ ЛІНИ КОСТЕНКО В 7 КЛАСІ)**

Сучасний стан вивчення української літератури потребує нових підходів і переосмислення, з урахуванням комп'ютерних технологій та багатогранних можливостей мережі Internet. Учні є дітьми сучасності та інноваційності, їхнє життя не проходить без гаджетів, і тому вчителям стало важче їх зацікавити, здивувати та активізувати їхню увагу. Різноманітність інформаційних технологій дає можливість школярам розвивати навички в пошуках різних джерел, які допоможуть у навчанні, формувати творчі здібності та вміння аргументовано, розлого й образно висловлювати свої думки. Сучасному педагогу вже недостатньо використовувати на уроці лише конспект і підручник. Усі набуті знання потрібно тепер видозмінювати або трансформувати у щось нове та незнане, використовувати в нестандартній змінній ситуації, виявляти конструктивність в організації і плануванні педагогічного процесу. Комп'ютер впливає не лише на успішність та загальний розвиток учнів. Його застосування дозволяє змінити саму технологію надання освітніх послуг, зробити урок більш наочним і цікавим. Це сприятиме здійсненню диференціації та індивідуалізації навчання, формуванню знань, посилюватиме міжпредметні зв'язки, забезпечуватиме активізацію діяльності вчителя та школярів на уроці. Тому наше дослідження є актуальним на тепер. Адже інформаційно-комунікаційні технології